

CIVITAS ELAN

LJUBLJANA • GENT • ZAGREB • BRNO • PORTO

CIVITAS

Inovativni gradovi
Prije i nakon projekta
CIVITAS ELAN
ZAGREB

Ova publikacija izvadak je iz brošure projekta CIVITAS ELAN 'Innovative cities, Before and after CIVITAS', rujan 2012., i sadrži dijelove koji se odnose na aktivnosti i rezultate u Gradu Zagrebu.

Izvorna brošura može se preuzeti na

http://www.civitas-initiative.org/docs/CIVITAS_ELAN_final_brochure.pdf

Pripremili:

Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada
ODRAZ – Održivi razvoj zajednice

Grafička prilagodba hrvatskom izdanju:

Zoran Đukić, Jan Pavlović

Tisak: Kerschoffset

Zagreb, 2012.

Tiskano u 1.000 primjeraka

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Ni na koji se način ne može smatrati da njen sadržaj odražava gledište Europske unije.

Ova brošura priređena je u okviru projekta CIVITAS ELAN

Sadržaj

Riječ gradonačelnika	4
Predgovor / Različite polazišne točke – zajednički ciljevi	5
Dobrodošli u ZAGREB	6
Zagreb je...	6
CIVITAS ELAN u Zagrebu	6
Građani na prvome mjestu	6
Dan s Vlatkom u Zagrebu	7
Zagrebačke mjere	12
Izazovi s kojima smo se susreli	15
Prenošenje iskustva drugima	15
Vizija budućnosti	16
Zajedničke mjere u gradovima projekta	
CIVITAS ELAN	17
Zaključci / Preporuke projekta CIVITAS ELAN	18
Inovacije u praksi	18
Stavljanje održive mobilnosti u fokus	19

Drage čitateljice i čitatelji,

I danas se dobro sjećam predanosti prilikom potpisivanja sporazuma pet gradova partnera, u Ljubljani 2008., kojim je obilježen početak projekta CIVITAS ELAN. Vjerujem da su, kao i Zagreb, i ostala četiri grada, Brno, Gent, Ljubljana i Porto, ostvarila ne samo ono što su očekivali već i mnogo više, a izazova je bilo zaista mnogo. Što se tiče Zagreba treba imati na umu da je on tada bio jedini grad u projektu CIVITAS ELAN izvan Europske unije, te da je to bio prvi zagrebački, i financijski i organizacijski zahtjevan europski projekt. Drago nam je što nam je pružena prilika da budemo njegovi dionici i time se uključimo u brojnu europsku obitelj gradova CIVITAS. Hvala Gradskom uredu za stratezijsko planiranje i razvoj Grada kao koordinatoru lokalnih aktivnosti te Fakultetu prometnih znanosti, ODRAZ-u, Zagrebačkom hodlingu d.o.o – podružnicama ZET i Čistoća, HŽ infrastrukturi, udruzi Bicikl. Hvala svim drugim sudionicima, a osobito građanima na uključivanju, jer oni su nam bili i ostaju na prvom mjestu.

Zagreb danas nije isti kao prije CIVITAS-a. Ne samo da se slika grada izmijenila zahvaljujući novim autobusima i tramvajima u javnom gradskom prijevozu i novim vozilima Čistoće, a primjećuju to i brojni posjetioči grada, već je poraslo i zadovoljstvo građana, mladih, starijih, onih s posebnim potrebama, zahvaljujući mnogo boljem standardu i sigurnosti u javnom gradskom prijevozu. I gradski okoliš je poboljšana učinkovitijim korištenjem energije i manjim emisijama CO₂. O svim ovim i drugim dosezima projekta pročitajte u nastavku brošure ili se informirajte na zagrebačkoj stranici projekta www.civitaszagreb.hr, a tu je i Facebook

stranica 'Za bijeli Zagreb grad'.

U svibnju 2012. prisustvovao sam u ZgForumu, prvom iz serije radionica kojima je obilježeno približavanje kraju projekta. Zadivilo me znanje, sposobnost i međusobno razumijevanje zagrebačkih partnera i, iznad svega, jasna ocjena učinjenog i vizija kako, podupirući se međusobno, uvodeći nove dionike i razvijajući dalje dijalog s građanima, nastaviti podržavati učinjeno ili započeto, kako ispraviti eventualne propuste i ići dalje, nakon što projekt bude službeno zatvoren u listopadu 2012.

Gledamo s vjerom u budućnost, puni entuzijazma, budući da je na lokalnoj, ali također i na međunarodnoj razini stvorena platforma koja osigurava nastavak provođenja vizije, ciljeva i aktivnosti, daljnje umrežavanje na širokom rasponu tema koje čine skup održiva mobilnost, te na mnogim drugim temama.

Osobno se zalažem da svi pozitivni rezultati budu integrirani u različite gradske dokumente, spominjem tu osobito ZagrebPlan – Razvojnu strategiju Grada Zagreba, da u te procese bude uključena što šira javnost te da u gradskom proračunu i kroz druge oblike financiranja kao što su fondovi EU i javno-privatno partnerstvo budu osigurana financijska sredstva.

Siguran sam da će CIVITAS i ostvareni visoki standardi u svim segmentima upravljanja i provođenja aktivnosti služiti kao primjer za buduće djelovanje.

Vaš Milan Bandić,
Gradonačelnik Grada Zagreba

Različite polazišne točke – zajednički ciljevi

CIVITAS ELAN okupio je pet europskih gradova, Gent na sjeverozapadu, Brno u srcu Europe, Ljubljana i Zagreb na jugoistoku i Porto na jugozapadu. Ti gradovi predstavljaju kulturnu, povijesnu i jezičnu raznolikost Europe. No, unatoč različitostima, imaju mnoge sličnosti: u svima živi brojna studentska populacija, važna su gospodarska i kulturna središta svojih država, suočeni su sa sličnim izazovima urbane mobilnosti i prijevoza i teže održivim rješenjima kako bi osigurali dostupnost i kvalitetu života svojim građanima i posjetiteljima. Suradnja na projektu partnerima je otvorila nove vidike. Omogućen je prijenos znanja, koji je često otežan u malim državama sa svega nekoliko gradova usporedive veličine. Razmjena iskustva bila je korisna osobito kod inovativnih i izazovnih tema poput planiranja održive urbane mobilnosti (SUMP – Sustainable Urban Mobility Planning), upravljanja dostavom roba, bio-goriva, alternativne tehnologije u autobusima i uključivanja građana u procese odlučivanja vezane uz prometne politike. Činjenica da su gradovi bili dio istaknute europske inicijative kao što je CIVITAS također je pridonijela izgradnji i jačanju suradnje lokalnih dionika, omogućila pokretanje nekih ranije zaustavljenih aktivnosti i istraživanje novih ideja. Na taj način pojavio se pozitivan natjecateljski duh koji je motivirao gradove i partnere da testiraju inovativna i ambiciozna rješenja. U svih pet gradova projekt je bio zamašnjak temama vezanim uz mobilnost, što je rezultiralo budućim inicijativama i novim strukturama koje će se pojaviti nakon završetka projekta CIVITAS. Provođenje mjera u jasno definiranom prostoru, tzv. koridoru CIVITAS ELAN-a, olakšalo je da se postigne i mjeri sinergijski učinak provedenih aktivnosti i osigura visoka vidljivost projekta.

ELAN je također uložio dosta napora u uključivanje građana i dionika u proces planiranja mobilnosti. Održano je nekoliko stotina javnih događanja, radionica i okruglih stolova, tiskani su informativni materijali, razvijeni su internetski

alati u svim gradovima ELAN-a u cilju podizanja svijesti, informiranja, konzultiranja i uključivanja građana i dionika. U tome je ELAN koristio iskustva stečena u drugim CIVITAS projektima: najteži izazovi često nisu bili tehničke prirode, već su se odnosili na prihvaćanje. Premda pet gradova sudionika u projektu možda ima drugačiju političku kulturu i kulturu sudjelovanja, svijest o dobrobiti sudjelovanja građana i dionika sada je mnogo prisutnija. To je postalo posebno vidljivo kada su političari uspostavljali dijalog s građanima u situacijama kada to ranije nije bilo uobičajeno. Sudjelovanje građana i dionika pridonijelo je boljem prihvaćanju projekta i kvaliteti aktivnosti. Štoviše, tradicionalni stav nekih stručnjaka, usmjeren općenito protiv ideja održive mobilnosti, ublažio se, a negdje i promijenio zahvaljujući javnim raspravama.

I dok je dugoročne učinke projekta CIVITAS ELAN teško predvidjeti, neki su vrlo jasni. Primjer su inicijative o biciklističkim ulicama u Gentu i shema transporta prilagođena potrebama u Ljubljani koje su rezultirale i promjenama u zakonodavstvu. Metodologije razvijene u okviru projekta CIVITAS, poput brojanja prometa, raznih mjerenja i istraživanja, uključivanja dionika i vrednovanja, pokazale su se vrlo korisnim pa će se stoga njihova primjena nastaviti.

U velikoj mjeri, pod utjecajem 'duha projekta CIVITAS ELAN', predloženi su i bit će u funkciji i nakon završetka projekta neki novi ustroji i strategije, kao što su posebna administrativna tijela za promet i integrirane prometne politike. Naposljetku, postoje primjeri prijenosa mjera CIVITAS-a na druge gradove, s Porta na Lisabon, s Genta na Antwerpen, s Brna na Bratislavu i s Ljubljane i Zagreba na druge slovenske i hrvatske gradove.

Dobrodošli u

ZAGREB

Hrvatska

Zagreb je glavni i najveći grad Hrvatske s gotovo 800.000 stanovnika na površini od 641 km². Godine 1994. Zagreb je proslavio svoj 900. rođendan. Zagrebačko sveučilište, osnovano u 17. stoljeću što ga čini jednim od najstarijih u Europi, danas broji više od 65.000 studenata.

Zagreb je...

kulturno, znanstveno, gospodarsko i administrativno središte Hrvatske. Grad privlači ekonomska i poslovna događanja, kao i mnogobrojne turiste (oko 765.000 turista u 2012.). Zagreb ima bogat kulturni život zahvaljujući brojnim koncertnim dvoranama, kazalištima, muzejima i umjetničkim galerijama.

Javni gradski prijevoz čine autobusi, tramvaji, uspinjača i prigradski vlakovi. Biciklistička mreža, s više od 200 km staza, traži daljnje povezivanje i unapređivanje. Centar grada ima puno pješačkih i zelenih površina te parkova. Unatoč poboljšanjima uvjeta za pješake, bicikliste i javni gradski prijevoz, automobili i dalje imaju znatan udjel u prometu. Nagli porast broja osobnih automobila, koji uzrokuju prometno zagušenje i problem s kakvoćom zraka u središtu grada, poziva na hitno djelovanje.

CIVITAS ELAN u Zagrebu

Kao dio projekta CIVITAS ELAN, Zagreb je želio smanjiti korištenje automobila, promijeniti putne navike građana i poboljšati veze između različitih vrsta prijevoza. Grad je javni prijevoz učinio prihvatljivijim, sigurnijim i energetski učinkovitijim. U sklopu projekta, u javni gradski prijevoz uvedeno je 70 energetski učinkovitih niskopodnih

tramvaja, 100 niskopodnih autobusa na biodizel i 60 autobusa na plin. Sigurnost i zaštita u javnom gradskom prijevozu povećane su – broj nesreća smanjen je za 37,6%.

U tramvaje i autobuse uveden je sustav elektronske naplate prijevoza i elektronskih karata te sustav audio vizualnog informiranja putnika. Vozila Čistoće sada koriste biodizel. Uložen je velik trud u poboljšanje uvjeta za korištenje alternativnih načina prijevoza (Autozasve-web portal za carpooling – zajedničku vožnju osobnim vozilima, nove biciklističke staze i mjesta za parkiranje bicikala, Studocikl - prvi zagrebački sustav javnih bicikala za studente i zaposlenike Fakulteta prometnih znanosti). Studije i istraživanja o različitim pitanjima mobilnosti upućuju na nove smjernice za poboljšanje prometa i planove mobilnosti.

Građani na prvome mjestu

Razmjena informacija i komunikacija s građanima pokazala je njihovo zanimanje za pitanja mobilnosti i spremnost da sudjeluju u pronalaženju rješenja.

Susreti, prezentacije i rasprave održani su na različitim razinama uključujući različite skupine dionika i otvorili su vrata daljnjem poboljšanju procesa sudjelovanja javnosti.

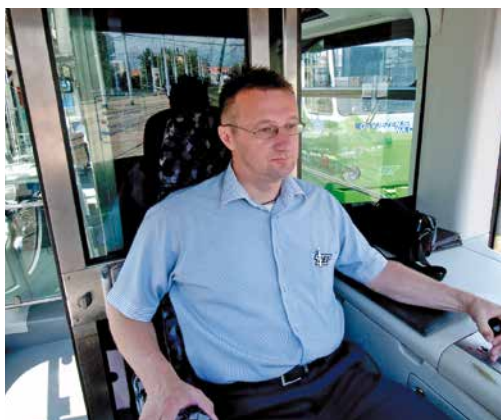
Dan s VLATKOM U ZAGREBU

'Bok, ja sam Vlatka iz Zagreba. Umirovljenica sam u najboljoj životnoj dobi i obično pješačim ili se, za veće udaljenosti, koristim javnim gradskim prijevozom. Zagreb je prekrasan grad, jednostavan za kretanje, također i za starije.'

▲ Kao i svako jutro, uzela sam svoja kolica za kupovinu i otišla na tržnicu Dolac po svježe voće i povrće. Na tramvajskoj stanici jedan mi je gospodin htio pomoći s kolicima, ali je shvatio da to kod novog **niskopodnog tramvaja** nije potrebno. Ulazak u vozilo je doista olakšan starijim građanima i invalidima, a i roditeljima s djecom.

▲ Vozač tramvaja uočio nas je na svome monitoru, ali nije znao da i onaj gospodin želi ući u tramvaj.

▲ Nakon što sam ušla vozač je zatvorio vrata, a ljubaznom gospodinu preostalo je samo da mi kaže 'zbogom'.

 ZAGREBAČKA MJERA U PROJEKTU CIVITAS ELAN

▲ Pozdravila sam i ja njega gledajući ga kroz prozor tramvaja. Nadala sam se da ću ovog simpatičnog gospodina ponovo vidjeti.

▲ Potvrdila sam svoju godišnju kartu za starije osobe na uređaju za registraciju karata . Zaista je jednostavan za korištenje.

▲ Javni gradski prijevoz u Zagrebu jako se promijenio u posljednje četiri godine. Grad Zagreb, ZET i Europska unija uložili su velika novčana sredstva kako bi ga učinili privlačnijim, posebno za starije osobe. Kad se samo sjetim kako je to bilo ranije ...

▲ Sada imamo nove niskopodne tramvaje, nove displeje, nove atraktivne vozne karte i uređaje za njihovu registraciju.

▲ Na Dolcu sam na jednom od svojih omiljenih štandova kupila povrće i voće za ručak.

▲ Nakon toga sam otišla na kavu u svoj najdraži kafić na Cvjetnom trgu. Dok sam prolazila mimo cvjećarnica, ponovno sam ugledala ljubaznog gospodina – kupovao je cvijeće. Žena koja će ga dobiti prava je sretnica, pomislih.

▲ U kafiću me je čekalo veliko iznenađenje. Gospodin je prišao mom stolu, pružio mi cvijeće i rekao: 'Znao sam da ćemo se ponovno susresti. Ovo je za Vas!' Zatim se predstavio – ime mu je Alojz.

▲ Pozvala sam Alojza da sa mnom posjeti info punkt projekta CIVITAS ELAN smješten u starom zagrebačkom tramvaju u Savskoj. Ljudi koji ondje rade vrlo su ljubazni i pružaju puno zanimljivih informacija o mobilnosti u Zagrebu.

 ZAGREBAČKA MJERA U PROJEKTU CIVITAS ELAN

▲ Ondje smo pogledali promotivni video o zajedničkoj vožnji automobilom (carpooling) . Ne smijem zaboraviti ispriopovijedati svojoj djeci o tome. Nakon filma Alojz je predložio da odemo u ZgForum, prostor Grada Zagreba namijenjen komunikaciji s javnošću.

▲ Zajedno smo razgledali taj novouređeni prostor i brošure o mobilnosti .

▲ Pomno smo proučili vrlo korisnu brošuru za starije osobe u javnom prijevozu .

▲ Nakon toga objedovali smo u lijepom restoranu. Kupljeno voće i povrće mogu jesti i sutra.

ZAGREBAČKE MJERE M

1. Poboljšanja u javnom gradskom prijevozu

Novi niskopodni autobusi i tramvaji pružaju više udobnosti i lakši pristup svim putnicima. Sigurnosna poboljšanja u vozilima postignuta su uvođenjem video nadzora s pomoću kamera u vozilima.

Novi autobusi javnog gradskog prijevoza emitiraju manje emisije štetnih plinova – CO₂.

i

- nabavljeno je 70 niskopodnih tramvaja, 100 autobusa na biodizel i 60 na prirodni plin
- 147 displeja na stajalištima javnog gradskog prijevoza daje vizualne informacije o vremenu dolaska vozila
- uveden je video nadzor u 140 novih i 50 starih KT4 tramvaja te 74 autobusa

2. Uvođenje novih načina kretanja i ekološki prihvatljivih goriva

Razvijen je Auto za sve – carpooling sustav i pripremljeni su planovi mobilnosti za velika poduzeća u demonstracijskom koridoru uz Savsku cestu. Pripremljen je i stavljen u funkciju sustav javnih bicikala za studente i zaposlenike Fakulteta prometnih znanosti Studocikl. Čistoća je uvela vozila na biodizel za odvoz smeća i čišćenje ulica.

i

- registriran je 521 korisnik carpooling sheme i ostvareno 897 zajedničkih vožnji
- pripremljeni su planovi mobilnosti za osam poduzeća duž koridora uz Savsku cestu
- sufinancirana je nabava 52 vozila Čistoće na biodizel

Zagreb je, u sklopu projekta CIVITAS ELAN, proveo 14 mjera održive mobilnosti, sve pod jednim motom: 'Građani na prvome mjestu!'

3. Razmjena informacija

Info punkt, obnovljeni stari tramvaji, i ZgForum služili su kao izvor informacija. Predavanja 'Srijedom u tramvaju', okrugli stolovi i druga događanja pružali su građanima i medijima informacije, kao i web stranica www.civitaszagreb.hr, e-bilten, Facebook stranica 'Za bijeli Zagreb grad' i tri kratka filma o mobilnosti.

i

- 21.630 posjetitelja Info punkta i 1.400 sudionika na različitim događanjima
- 95.032 klikova na web stranici, 1.321 obožavatelj i 208.946 pregledanih objava na Facebook stranici, tri kratka filma o različitim temama mobilnosti (Alojz i Vlatka, Autozasve, Bliski susret pješaka i biciklista) pregledana 3.170 puta
- oko 200 medijskih nastupa

4. Sveobuhvatni dijalog o mobilnosti

Građani i stručnjaci pozvani su da razgovaraju o problemima mobilnosti u svome susjedstvu. Pozdravili su mogućnost da iskažu svoje viđenje, podijele brige i susretnu se s predstavnicima mjesnih odbora. Rezultati su predstavljeni Koordinaciji gradonačelnika, predsjednika Gradske skupštine i predsjednika vijeća gradskih četvrti.

i

- više od 150 građana sudjelovalo je u dijalogu o mobilnosti
- 143 građana obučeno je za komunikaciju s gradskim vlastima
- tiskan je priručnik za organizaciju uspješnog savjetovanja u pitanjima mobilnosti i kretanja (http://www.civitaszagreb.hr/media/29170/civitas_prirucnik_web.pdf).

5. Sigurnost za starije osobe u javnom gradskom prijevozu

Održan je niz radionica sa starijim osobama na temu sigurnog korištenja javnog gradskog prijevoza. Održane su radionice s vozačima autobusa i tramvaja, kako bi se podigla svijest o potrebama starijih putnika u javnom gradskom prijevozu. Objavljena je brošura sa savjetima kako sigurno koristiti javni gradski prijevoz i snimljen je kratki film 'Alojz i Vlatka'.

- oko 500 starijih osoba prošlo je radionice o sigurnijem korištenju javnog gradskog prijevoza
- tiskana je brošura u 8.000 primjeraka, snimljen je kratki film
- oko 160 vozača javnog gradskog prijevoza prošlo je radionice o sigurnijem korištenju javnog gradskog prijevoza i načinu postupanja sa starijim osobama u javnome prijevozu. (http://www.civitaszagreb.hr/media/29170/civitas_prirucnik_web.pdf).

6. Ankete, studije i istraživanja

Provedeno je nekoliko anketa o mobilnosti, kao i studije i istraživanja o različitim pitanjima mobilnosti, koje upućuju na nove smjernice za poboljšanje prometa i za planove mobilnosti. Provedene su dvije velike ankete o zadovoljstvu građana javnim gradskim prijevozom i njihovim navikama putovanja.

- 2.000 građana sudjelovalo je u anketi o kvaliteti javnog gradskog prijevoza
- pripremljena je studija o planiranom intermodalnom putničkom terminalu
- provedeno je istraživanje o dostavi roba i naplati zagušenja

IZAZOVI S KOJIMA SMO SE SUSRELI

Završna događanja, organizirana u ZgForumu kako bi se označio kraj projekta CIVITAS ELAN, omogućila su zagrebačkim partnerima da se osvrnu na izazove, ali i na budućnost. Iako je potrebna daljnja izgradnja kapaciteta, partneri su stekli znanje i iskustvo za uspješno upravljanje europskim projektima. Partneri su se uspješno nosili s većinom izazova (s prevladavanjem početnog nedostatka učinkovite komunikacije i nedovoljnog razumijevanja partnerskih načela). No, neki izazovi zahtijevaju dodatno vrijeme i daljnje napore nakon završetka projekta, što uključuje: osiguravanje učinkovitih mehanizama koordinacije u procesu donošenja odluka o mobilnosti; poboljšavanje prakse dijaloga s građanima o prometnim pitanjima; osiguravanje redovitog prikupljanja podataka o mobilnosti i provođenje istraživanja o potrebama različitih korisničkih skupina; rad na integriranom i višenačinskom prijevozu i planiranju mobilnosti.

PRENOŠENJE ISKUSTVA DRUGIMA

Različiti pristupi i tehnike mogu se predložiti i drugim gradovima. Na primjer, dijalog s građanima o mobilnosti, uspostavljen na razini zajednice, može se primijeniti i u drugim gradovima. Poseban naglasak na starije osobe kao korisnike javnog gradskog prijevoza također je donio odlične rezultate. Te aktivnosti mogu se proširiti i nastaviti kao redovna praksa u Zagrebu, a mogu se i prenositi na druge gradove. Tehnike za štednju energije i smanjenje emisija, široko primijenjeni u Zagrebu, mogu se prenijeti i na druge gradove – posebno se to odnosi na povratak električne energije generirane kočenjem tramvaja u sustav te na autobuse u javnom gradskom prijevozu i komunalna vozila koja za pogonsko gorivo koriste plin i biodizel. Studije s novim smjernicama za poboljšanje prometa i planovi mobilnosti bit će potpora pri donošenju valjanih odluka i nadogradnji mjera u Zagrebu.

Moje mišljenje

Mira Papež, umirovljena ekonomistica, 63

'Javni gradski prijevoz koristim svaki dan ... i jako sam zadovoljna poboljšanjima tijekom protekle četiri godine. Prijevoz u gradu sada je puno bolji. Novi niskopodni tramvaji olakšavaju ulazak i izlazak iz vozila. Novi displeji na stajalištima tramvaja i autobusa pomažu mi u planiranju putovanja.'

VIZIJA BUDUĆNOSTI

Implementacija projekta pokazala je prednosti kontinuirane komunikacije među pojedinim sudionicima, vrijednost konzultacija u potrazi za konkretnim rješenjima mobilnosti i potrebu za učinkovitom koordinacijom svih aktera mobilnosti. Praksa motiviranja građana da daju svoj doprinos prilikom planiranja poboljšanja mobilnosti bit će nastavljena u budućnosti.

Suradnja uspostavljena između ZET-a, Čistoće, upravnih tijela, stručnjaka za mobilnost i drugih dionika, kao i dijaloga s građanima i specifičnim interesnim skupinama trebaju se i dalje razvijati i provoditi. To će dovesti do održivijih, čistijih i energetski učinkovitijih rješenja mobilnosti, u čemu će prioritet imati javni gradski prijevoz i sve vrste nemotoriziranog prometa. Zahvaljujući poboljšanju kulture kretanja, promet osobnim automobilima smanjit će se na razumnu razinu te postići sklad između pojedinih vrsta prijevoza. Ta vizija u skladu je s utvrđenom vizijom Grada Zagreba kao inkubatora održivih urbanih koncepata, poduzetničkog duha i novih vrijednosti u čijem su fokusu građani.

Moje mišljenje

Jelena Pavičić Vukičević, zamjenica gradonačelnika

CIVITAS ELAN, završna događanja, Zagreb, 15. svibnja 2012.

'Iznimno sam se veselila ishodu ELAN-a, koji zasigurno donosi korist održivoj mobilnosti grada i pridonosi kvaliteti života Zagrepčana i ugodnom boravku posjetitelja. Projekt je pružio priliku za izgradnju kapaciteta za bolje upravljanje europskim projektima, i svima nam je drago što nam je pružena mogućnost da surađujemo i učimo od brojnih partnera iz drugih europskih gradova. Zajedno s gradonačelnikom Grada Zagreba snažno ću podržavati ELAN i nakon završetka projekta, kako bismo nastavili razvijati ono što su partneri iz različitih sektora postigli.'

Mladi u pokretu, Brno / 2011.

40 srednjoškolaca iz svih pet CIVITAS ELAN gradova okupilo se na Kongresu mladih, susretu posvećenom održivoj mobilnosti, čiji je moto bio 'Mladi CIVITAS ELAN-a u pokretu'. Zagreb su predstavljali učenici Privatne umjetničke gimnazije i V. gimnazije.

Bila je to prilika za razmjenu novih ideja vezanih uz mobilnost, učenje o drugim gradovima i kulturama i sklapanje prijateljstava diljem Europe.

Zajedničke mjere u gradovima projekta CIVITAS ELAN

U cilju razmjene znanja i poticanja dobre prakse, CIVITAS ELAN je definirao četiri zajedničke mjere. Teme koje se njima pokrivaju bile su relevantne i izazovne za sve gradove partnere i odnose se na upravljanje dostavom roba, uključivanje dionika u velike infrastrukturne projekte, sigurnost i zaštitu u javnom prijevozu te na vozila javnog gradskog prijevoza povoljnija za okoliš.

Dok su se mjere uglavnom primjenjivale od grada do grada, zajedničke mjere služile su kao platforma za međusobnu inspiraciju, učenje i razmjenu među gradovima.

U praktičnom smislu, za svaku zajedničku mjeru formirane su male grupe s predstavnikom svakog grada. Organizirane su radionice i obilasci na terenu kako bi se razmijenila iskustva s gradovima koji nisu dio projekta, organizirane su ankete kako bi se mogla usporediti situacija u različitim gradovima ELAN-a te održavali bliski kontakti kroz redovne sastanke i telefonske konferencije. Kao rezultat, razmijenjene su ideje, a partneri su potaknuti na razmišljanje o novim projektima, poput uključivanja građana i upravljanja voznim parkom.

Iako je bilo kritika na nedostatnost aktivnog sudjelovanja svih gradova partnera i boljeg planiranja razmjene djelovanja, skoro dvije trećine sudionika izjavilo je da su zajedničke mjere bile uspješne u razmijeni znanja i dobroj praksi.

ZAKLJUČCI / PREPORUKE PROJEKTA CIVITAS ELAN

Inovacije u praksi

CIVITAS je omogućio da pet europskih gradova implementira skup integriranih mjera u određena područja svakoga grada.

Sufinanciranje Europske komisije pomoglo je razvoju obećavajućih ideja što bi dalje značilo da se one uspješno provjerene mogu dalje primjenjivati. U tom smislu, uspješni pilot-projekti pomažu udahnuti život postojećim idejama i često potaknuti daljnje investicije u održivu urbanu mobilnost, bilo od strane samih gradova, bilo od europskih institucija ili strukturnih fondova. Mogućnost učenja jednih od drugih, ali i od ostalih gradova CIVITAS-a bila je ključ uspjeha. Ali nije ključan bio samo prijenos znanja već su to bili i ohrabrujući primjeri koji su pomogli da se prebrodi početni otpor i omoguće inovacije.

Nadalje, ELAN je pokazao da učenje nije ograničeno samo na projektne partnere; razne mjere poduzeli su gradovi koji nisu sudjelovali u projektu. U nekim slučajevima, projekt je utjecao na

nacionalno zakonodavstvo, ostavljajući tako iza sebe trajan utjecaj.

Inovacija je najdragocjenija kada je povezana s učenjem te stvara dugotrajni učinak. Gradovi ELAN-a nisu samo imali koristi od metodologija testiranih u projektu, kao što su npr. istraživanja provedena među korisnicima, brojanje svih načina prometa, uključivanje građana i dionika ili temeljita evaluacija. Dokaz su tome novi ustroji i politike koji su institucionalizirali promjene, kao što su ured za javni prijevoz u Portu, agencija za mobilnost u Gentu ili prometna politika u Ljubljani.

**OMOGUĆAVANJE INOVACIJA,
STVARANJE TRAJNIH
PROMJENA,
PRIMJENA USPJEŠNIH IDEJA**

Stavljanje održive mobilnosti u fokus

Projekt poput CIVITAS ELAN-a podiže svijest kod donositelja odluka i javnosti. Ta činjenica može biti od velike pomoći pri testiranju inovativnih mjera. No, integrirane inicijative zahtijevaju suradnju niza sudionika, kako iz institucija koje sudjeluju tako i iz onih koje ne sudjeluju u projektu.

Iako je potreban veliki trud da bi se postigla uspješna suradnja, čak i unutar iste institucije ili odjela, to je ipak moguće. U ELAN-u je bilo nekoliko primjera gdje su lokalni sudionici surađivali po prvi put.

Od vitalne je važnosti da projektne aktivnosti budu vidljive i dostupne građanima kao i manje utjecajnim dionicima te da takve grupe imaju snagu utjecati na njih. Ako se to učini pravilno, ne samo da se povećava prihvaćanje aktivnosti, nego se poboljšava i kvaliteta samih rješenja. U drugu ruku, treba primijetiti da različite polazne točke i (političke) kulture traže prilagođene pristupe te da i uključivanje građana i promocija održive mobilnosti trebaju jasnu svrhu i cilj. Dok je nekoliko mjera ELAN-a pokazalo da novac uloženi u održivu mobilnost može kreirati direktan povrat investicija, nije manje važno pogledati dalje od kratkoročne perspektive prema rješenjima koja jamče povrat investicija. Ako će, na primjer, zdravstveni sektor imati koristi od ušteda zahvaljujući promociji aktivne mobilnosti, on treba biti uključen i u njeno financiranje.

**POTICANJE DONOSITELJA
ODLUKA,
UKLJUČIVANJE GRAĐANA,
POTICANJE SURADNJE**

Partneri u projektu CIVITAS ELAN u Zagrebu

**Grad Zagreb – Gradski ured
za stratejijsko planiranje
i razvoj Grada**, koordinator
zagrebačkih aktivnosti
Ulica Republike Austrije 18,
10000 Zagreb
www.zagreb.hr

**Zagrebački holding d.o.o. –
Podružnica ZET**
Ozaljska 105,
10110 Zagreb
www.zet.hr

**Zagrebački holding d.o.o. –
Podružnica Čistoća**
Radnička cesta 82,
10000 Zagreb
www.cistoca.hr

**Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu**
Vukelićeva 4,
10000 Zagreb
www.fpz.hr

**ODRAZ –
Održivi razvoj zajednice**
Ljudevita Posavskog 2,
10000 Zagreb
www.odraz.hr

Udruga BICIKL
Ilica 43/1,
10000 Zagreb
www.bicikl.hr

HŽ Infrastruktura d.o.o.
Antuna Mihanovića 12,
10000 Zagreb
www.hznet.hr

